

Pro Československo — i když má některé důležité suroviny — surovinový problém bude hráti velikou roli. Péče o zajištění surovin soustředí se na suroviny textilní a minerální oleje. Pokud bude možno je nahraditi náhražkami, budou jistě učiněny pokusy o vybudování náhradní výroby. Ale musíme si uvědomiti, že výroba náhražek je trvale možna jen když je rentabilní a že jen s hlediska budoucí obrany státu nelze provésti — bez velikých hmotných škod — přestavby těchto průmyslů na náhražkové. Se zabezpečením surovin souvisí i politika dostatečných zásob. Pokud jde o podniky důležité pro obranu státu, musí býti učiněno vše, aby jejich mobilisace a změny v pracovních silách proběhly úplně hladce a aby tyto podniky byly pravidelně zásobovány surovinami. Poněvadž u nás hlavní průmyslová území jsou na ohroženém pohraničí, bude nutno, aby stát vykonával tlak na podnikatele, aby podniky důležité pro obranu státu zakládali v územích odlehlejších a bezpečnějších, což dnes dělá také Německo. To není ovšem možno ve všech případech. Konečně bude stát nucen učiniti přípravy ke spravedlivému rozdělování předmětů spotřeby a zamezení jakékoliv spekulace, poněvadž kořistnictví z válečných poměrů odporuje přímo účelu a smyslu zákona.

Tyto úkoly nemůže stát uspokojivě splniti jinak než s přibráním hospodářských činitelů. Je sice možno řešiti je i bez nich, ale pak s nebezpečím, že bude oslaben hospodářský organismus a že nesplní v rozhodné chvíli svého účelu. Odpovědnost je tím větší, čím hlubší je zásah a čím více se dotýká zájmů širokých vrstev, které v mimořádných dobách budou nositeli těžkých obětí, jež na ně byly vloženy v zájmu státu. Aby mohli býti spolehlivými nositeli, k tomu je však třeba mnohem více než rozumných opatření pro obranu války. Široké vrstvy musí býti i morálně připraveny na možnosti, které Československo donutí, aby se bránilo a přesvědčeno, že oběti jednotlivců pro celek jsou nutné. Proto zákon o hospodářské obraně státu by měl míti protějšek v zákoně o mobilisaci politických sil ve prospěch národa a státu.

J i n d ř i c h M a y e r .

NOVÁ ÚPRAVA VRACENÍ DANĚ Z OBRATU.

Ministerstvo financí vypracovalo pro vládu návrh usnesení, týkajícího se vracení daně z obratu při vývozu. Návrh představuje kodifikaci a soustavné zpracování úlev, které dosud byly poskytovány pouze ojediněle od případu k případu. Je vlastně jen výsekem velkého plánu, týkajícího se úpravy t. zv. refundací všech obchodových daní. Obchodovými daněmi rozumíme daň z obratu, daň uhelnou, daň přepravní a částečně také daň z vodní síly. Tyto daně zatěžují výrobek ještě před jeho dokončením, tedy v průběhu výrobního procesu. Tvoří součást výrobních nákladů před dokončením výrobku, a to ve stadiu, kdy není možno lišiti mezi zbožím pro vývoz a pro domácí spotřebu. Provázejí proto vyrobené zboží i za hranice. Nemá-li cizina obdobného zdanění, jsou tyto daně soutěžním činitelem s cizinou a brzdí vývoz. Jsou-li zastoupeny příliš význačně v daňové soustavě států vývozní povahy, jakým je stát náš, je daňová soustava v rozporu s národohospodářskou skladbou státu. Mezinárodní soutěž vynucuje odčiňování tohoto zatížení. Kdyby bylo možno v okamžiku, kdy daň se

vybírání, rozlišování mezi statky pro vývoz a statky pro vnitřní spotřebu, bylo by možno vývozní statky sprostí zdanění. To však zpravidla není možné tam, kde daň se ukládá ve stadiu výrobním, jako je tomu u daně z obratu. Odčítání proto se děje ve formě t. zv. refundací.

Na dosavadní úpravu refundací často bylo si stěžováno jak v kruzích zájemců, tak i na příslušných forech. Byl to zejména Poradní sbor pro otázky hospodářské, který se ve svých dvou výborech, jednak ve výboru finančním, jednak ve výboru pro zahraniční obchod podrobně celou látkou zabýval. Největší část stížnosti šla na vrub pomalého vyřizování žádostí za refundaci obchodových daní. Zdlouhavé vyřizování těchto žádostí za poskytnutí refundace má za následek, že vývozce v době, kdy sjednává dodávku do ciziny a provádí nutné kalkulace, vůbec neví a ani nemůže vědět, zda mu refundace bude povolena či ne. Tato okolnost je kamenem úrazu, poněvadž vývozce měl by právě v době kalkulace resp. vyhotovení nabídky mít jistotu o tom, zda mu daň bude vrácena, jelikož jenom tehdy může úspěšně soutěžit s cizozemskými soutěžiteli.

S tímto bodem souvisel další požadavek, aby vývozce měl právní nárok na vrácení daně z obratu a nikoliv, aby poskytnutí této výhody bylo ponecháno vlnné úvaze vlády.

Dále bylo žádáno, aby vývozcům, kterým již byla povolena refundace obchodových daní, byla úleva poskytována na období delší, než dříve se praktikovalo, t. j. na období delší než jeden rok.

Všimneme-li si podrobněji návrhu, seznáme, že těmto hlavním a základním požadavkům v zásadě vyhovuje. Úlevy formulovány jsou tak, že vývozce:

1. má za splnění příslušných předpokladů na poskytnutí refundace právní nárok;
2. refundovanou částku může s jednoduchým propočtem zjistit a je oprávněn ihned si ji odečísti v příslušném daňovém období;
3. úlevy poskytují se na období 2 let, nikoliv jako dosud pouze na období jednoho roku.

Nárok na úlevu mají pouze tuzemští podnikatelé, t. j. podnikatelé, kteří mají v tuzemsku bydliště nebo sídlo a mají v tuzemsku svoje provozovny. Další podmínkou je, aby podnikatel vedl řádné obchodní knihy. Skutečnosti zakládající nárok na úlevu, t. j. v podstatě vývoz, nutno náležitě prokázat. Vývozce musí prokázat zejména: 1. vývoz zboží, 2. množství vyvezeného zboží, 3. výši úplaty za ně, 4. nákupní cenu zboží, 5. předběžné zaplacení daně z obratu, 6. v jistých případech zpracování výrobku na vyvezené zboží.

Při úlevách, které spočívají ve vrácení refundačních částek a při úlevách, záležejících ve vrácení daně zaplacené při dovozu, je vývozce oprávněn částku, na jejíž vrácení má nárok, předběžně odečísti od daně z obratu, kterou jest povinen platit v dotyčném daňovém období. Při tomto předběžném odečtení restituovaných částek jest postupovati čtverým způsobem:

1. Je-li refundovaná částka stanovena v procentech z úplaty za vyvezené zboží, má vývozce odečísti si příslušnou částku v tom splátkovém období, kdy úplata byla zaplacená. Tato úprava vykazuje ovšem nevýhodu, že okamžik odečtení refundované částky posunuje se do doby někdy značně vzdálené. Často se zde narazí na obtíže v důsledku liknavého placení zahraničních odběratelů, zejména v souvislosti se zavedením měnové vázanosti a t. zv. clearingů. Budou-li musít vývozci s odečtením refundovaných částek čekat až do doby, kdy vyvezené zboží bude zaplacené, ocitnou se v nevýhodě proti nynějšímu stavu, neboť z clearingových států docházejí platy i o rok později, než byla dotyčná

částka odběratelem složena do clearingů. V návrhu není pak jasně řečeno, zdali se zaplacením rozumí zaplacení odběratelem do clearingů anebo vyplacení dotyčné částky z clearingů čl. vývozci. Bylo by proto lépe zmíněné ustanovení opravit v tom smyslu, aby refundační částka směla být odečtena již ve splátkovém období, ve kterém vývoz se uskutečnil.

2. Je-li refundovaná částka stanovena pevnou částkou za jednotku váhy vyvezeného zboží, má se státi předběžné odečtení ve splátkovém období, kdy vývoz se stal.

3. Je-li refundovaná částka stanovena v procentech z nákupní ceny, provede se odečtení v splátkovém období, kdy byla nákupní cena zaplacená.

4. V případech, kdy se vrací daň z obrátu zaplacená při dovozu, dojde ku předběžnému odečtení částek ve splátkovém období, kdy daň byla zapravena celnímu úřadu.

Návrh opravňuje ministerstvo financí, aby vydalo podrobnější pokyny o provedení těchto úlev a aby také vykládalo ustanovení o nich. O tom, že by ministerstvo financí mělo být oprávněno vydati podrobnější pokyny o provádění zmíněných úlev v rámci usnesení vlády, není pochyby. Jde zde o normotvornou činnost správního úřadu v rámci zásadního zmocnění, tedy o tvorbu norem nižší kategorie. Závažnějším problémem však je, zda ministerstvo financí smí být oprávněno vykládati také příslušná ustanovení usnesení o refundacích daně z obrátu, jakmile návrh usnesení stane se návrhem vlády. Ani zde není pochyby o tom, že by k této činnosti bylo oprávněno ministerstvo financí jako správní úřad. Vždyť každý správní úřad jest nejen oprávněn, nýbrž i povinen v rámci své působnosti vykládati právní normy, kterými se má řídit. Ovšem tento výklad správního úřadu nesmí být straně na újmu, aby tam, kde by výkladem podle názoru strany jí nepříznivým byl dotčen její právní nárok, zůstala straně otevřena cesta řízení opravného a pokud by šlo pak o rozhodnutí ministerstva financí, které jako rozhodnutí nejvyšší instance je rozhodnutím konečným, aby straně tímto ustanovením nebyla dotčena možnost mimořádného opravného prostředku, t. j. stížnosti na nejvyšší správní soud.

Jestliže hospodářská veřejnost celkem příznivě vítá návrh ministerstva financí, který znamená zásadní a podstatné zlepšení dosavadní úpravy restituční daně z obrátu, nelze přece jen přehlédnouti, že hlavní nedostatek návrhu je v tom, že je vlastně jen úpravou k u s o u. Návrh upravuje totiž vrácení daně z obrátu pouze šestnácti výrobním odvětvím, která tímto způsobem jsou kvalifikována jako odvětví vývozní. Jsou v něm kodifikovány úlevy, které již dříve v rámci platných právních norem těmto výrobním kategoriím byly poskytovány. Nově k nim přistupují toliko výrobci zboží kameninového, terrakotového, fajanového, výrobci konfekce, výrobci káblů a izolovaných elektrovodných drátů, nepřihlížíme-li k faktu, že některé dosud praktikované refundace se rozšiřují zásadně na všechny vývozce z dotyčného výrobního odvětví. Vážnou závadou dále je, že úprava nepamatuje na vývoz koženého zboží a kožené obuvi, spokojíc se pouhým odkazem na paušalovací vyhlášku o dani z obrátu u kůže a koženého zboží a jiných vývozních průmyslů. Pouze namátkou jmenuji zde vývoz piva. Jinou vadou návrhu je, že jistá průmyslová odvětví, pracující za stejných podmínek a se stejnými obtížemi, diskriminují se vůči jiným odvětvím. To platí zejména o průmyslu skla na straně jedné a pro výrobce zboží porcelánového a zboží kameninového na straně druhé.

Nicméně tyto závady můžeme si vysvětliti tím, že jedná se zde o dílo v nynější podobě nové a můžeme míti za to, že uvedené závady budou moci

býti později poměrně snadno napraveny vhodnější stylistickou úpravou a rozšířením úlev. Jinak návrh skýtá dostatečnou základnu a je způsobilým východiskem pro další úpravu a další jednání. Bylo by si přáti, aby podobným a úspěšným způsobem byla upravena také otázka restitucí ostatních obchodových daní, zejména daně z uhlí a daně přepravní. Hlavně otázka refundace daně přepravní jest velmi ožehavou, kterou nutno řešiti v souvislosti s vedením celého státního podniku železnic. Tuto otázku nemohou úspěšně řešiti jen odborníci finanční, zde bude nutna jejich spolupráce s odborníky z řad dopravy.

Jaromír Berák.

DEVISOVÁ POLITIKA A OMEZENÍ VÝVOZU DO CLEARINGOVÝCH ZEMÍ.

Příze typickým oborem.

Porušení mechanismu někdejší volné mezinárodní výměny statků a ochromení jeho dříve samočinně vyrovnávajících sil zavedením dovozních zákazů, prohibitivních cel a zvláště nejrůznějším ztížením platebních styků, vyvolává co chvíli na rozmanitých místech hospodářské poruchy, které nutno teď odstraňovati umělými zásahy. Děje se tak však s nebezpečenstvím, že zásahy tyto přinesou zase na jiném poli určité neblahé důsledky, jimž opět bude třeba jinými opatřeními — avšak s obdobným rizikem jejich následků — čeliti. Jedním takovým problémem, v poslední době zvláště do popředí se deroucím, je otázka, do jaké míry mohou státy, které mají velký obchodní styk se zeměmi jen na clearing platíci, udržovati do těchto naposled uvedených zemí vývoz takového zboží, které je v podstatě vyrobeno ze surovin, za něž musejí vyvázející státy samy platiti svým dodavatelům v hodnotných devisách. Je totiž zřejmé, že dovoz surovin musí být placen do ciziny v hodnotných devisách (čímž se zkracuje devisová zásoba cedulové banky), ale vývoz hotových výrobků (vyrobených ze zmíněných dovezených surovin) do clearingových zemí nejen není placen hodnotnými devisami, ale dokonce jeho protihodnota zůstává nuceně jako nelikvidní pohledávka v clearing (takže zásoba hodnotných devis u cedulové banky není tímto vývozem zase doplňována).

V této situaci je zvláště i náš stát: podstatný díl našeho vývozu jde do zemí clearingových, kdežto dovoz svých surovin musíme z velké části platiti našim dodavatelům, zejména zámořským, hodnotnými devisami. Důsledky tohoto stavu vynutily si určitá opatření už v r. 1934, kdy bylo započato s kontingentováním československého vývozu příze (tedy s naší strany!) do Německa, jelikož za volného průběhu by vývoz tento — při současné nouzi německého hospodářství o suroviny — snad nabyl rozsahu, jenž by byl neúnosný pro devisové hospodářství Národní banky. Z téhož důvodu pak bylo nutno v poslední době — na sklonku r. 1935 — kontingentovati i vývoz příze do Rakouska, Jugoslavie, Rumunska a Bulharska, když v důsledku vyřazení italské soutěže započal mladý tkalcovský průmysl těchto zemí podstatně zvyšovati své dosavadní odběry příze od nás. Působila při tom asi — vedle skutečnosti, že suroviny potřebné k výrobě přízi nutno vesměs dovážeti a platiti devisami — i úvaha, že příze jsou polotovarem, v němž není obsaženo tolik domácí práce a látek, jako ve tkaninách či dokonce ve zboží oděvnickém.